

УДК 94 : 327.54 (477)

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2020-11-8>

Деменко О.Ф.

НОВА «ХОЛОДНА ВІЙНА» ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті досліджуються стан та тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин. Зазначається, що сучасна наукова думка ще не виробила єдиних підходів до характеристики нинішнього етапу розвитку міжнародних відносин. Проте, багато науковців та політичних аналітиків оцінюють сучасний стан міжнародних відносин як нову «холодну війну». На підтвердження цієї позиції вони вказують, що останніми роками у світі розгорнулася ціла мережа зіткнень, війн і суперечностей, у центрі яких виявилися розбіжності того ж самого характеру, що і в роки першої «холодної війни». Водночас, існує думка, що нинішні відносини Заходу із РФ недоцільно характеризувати як нову «холодну війну». Статус Росії нині не можна порівняти зі статусом СРСР, Китай є набагато сильнішим за РФ, а США залишаються домінуючою силою у світі.

Зазначається, що, хоча нинішня конфліктність з багатьох параметрів відрізняється від першої «холодної війни», існує ціла низка спільних ознак, які поєднують сучасні міжнародні відносини із конфліктом попереднього історичного періоду. Змінився інструментарій, який можуть використовувати учасники конфлікту, змінилась роль ідеології і, навпаки, зросло значення економіки, технологій та інформаційної сфери, інший вплив та географію поширення має ядерна зброя, суттєво на динаміку міжнародних відносин впливають процеси глобалізації. Але у певному сенсі нинішній конфлікт можна назвати продовженням першої «холодної війни».

Україна, поряд із деякими іншими пострадянськими країнами, стала ареною протистояння колективного Заходу та РФ в умовах нової «холодної війни». Виходячи з цього, головним пріоритетом зовнішньої політики України має бути ефективна реалізація стратегії європейської та євроатлантичної інтеграції. Вхідження до євроатлантичної системи безпеки та наблизення до західних стандартів демократії, права та соціально-економічного розвитку буде головною гарантією незалежності та подальшого прогресивного розвитку Української держави.

Ключові слова: міжнародні відносини, холодна війна, зовнішня політика України, США, КНР, РФ, європейська та євроатлантична інтеграція.

Сучасний етап у розвитку міжнародних відносин характеризується кардинальними змінами міжнародного безпекового середовища, які зумовлені викликами глобалізації, активізацією етнічних і релігійних чинників, намаганнями окремих країн зруйнувати існуючий світовий порядок. Зростає небезпека виникнення різних за масштабами та інтенсивністю збройних конфліктів, їх швидкої ескалації та втягування в них багатьох держав.

Загрози, які постали перед Україною, наочно демонструють недосконалість сучасної архітектури міжнародної безпеки. Протягом останніх років ми мали нагоду переконатись, що норми міжнародного права не можуть зупинити агресора, механізми міжнародної безпеки, на які покладалася Україна, виявилися не дієвими. Організація Об'єднаних Націй продемонструвала неспроможність бути гарантом миру і безпеки у світі.

У таких умовах гарантувати власну національну безпеку можна лише в тісній взаємодії з іншими народами і країнами. Трансформації сучасної системи міжнародних відносин суттєво впливають на позиціонування України в новому міжнародному середовищі та ставлять перед нею завдання формування та реалізації адекватної зовнішньополітичної стратегії.

Оцінюючи зростання конфліктності у сучасних міжнародних відносинах, політичні аналітики та науковці дедалі частіше характеризують їх нинішній стан як нову «холодну війну». Водночас, варто зазначити, що попри великий обсяг наукової та політичної літератури з питань проблематики сучасних міжнародних відносин, такий підхід до цього часу не отримав чіткої концептуальної обґрунтованості та характеризується широкою палітрою поглядів, які нерідко є політично заангажованими та носять суперечливий характер.

Дослідження тенденцій розвитку сучасних міжнародних відносин через призму феномену нової «холодної війни» привертає увагу багатьох науковців та політичних аналітиків. Це питання останніми роками перетворилося на предмет активних суперечок, підвищеного суспільного інтересу і водночас на поле для різного роду маніпуляцій. Заслуговує на увагу доробок таких науковців та аналітиків як Д. Най [1], Е. Лукас [2], С. Коен [3], М. Кофман [4], М. Крамер [5], Д. Маркус [6], Д. Хербст [7], М. Братерський [8], С. Рогов [9], Б. Парахонський [10], С. Толстов [11] та ін. Окрім того, що стосується інструментарію, ознак, характеристик, спонукальних мотивів, причин та наслідків нової «холодної війни» наукова спільнота здебільшого не має єдиних підходів.

Питання щодо того, чи можна вважати нинішнє загострення суперництва провідних держав світу аналогом першої «холодної війни» 1947-1991 рр., потребує подальшого дослідження та з'ясування. Чи були минулі й сучасні протиріччя подібними або принаймні однотипними за їх формою, змістом, масштабами, ідеологічним наповненням, ступенем гостроти та інтенсивності? Від відповіді на це питання залежить, зокрема, вибір пріоритетів зовнішньої політики України у контексті забезпечення її національної безпеки та її майбутнє як незалежної держави.

Мета статті полягає в аналізі основних концептуальних підходів науковців та політичних аналітиків до проблематики сучасних міжнародних відносин, як специфічної форми прояву ознак першої «холодної війни», та обґрунтуванні пріоритетів зовнішньої політики України на сучасному етапі.

Поняття «холодна війна» часто використовується для позначення феномену міждержавного конфлікту, за якого сторони не вдаються до прямих воєнних дій. Доцільно зазначити, що такі обставини неодноразово виникали між різними країнами, які з різних причин утримувалися від прямої воєнної конфронтації. На відміну від «холодного миру», який передбачає скорочення й «контрольоване» замороження відносин, «холодна війна» передбачає

проведення ворожої політики на всіх театрах взаємодії, окрім безпосереднього використання зброї з метою нанесення іншій стороні воєнної поразки. Цілком очевидно, що специфіка таких атрибутів політики «холодної війни» як «стримування» сама по собі вказує на проведення силової політики та конфронтаційної практики, покликаної змусити супротивника скоритися волі сильнішої сторони. Тобто у «холодній війні» сторони прагнуть досягти тих же результатів, що й у разі перемоги у війні, яка ведеться традиційними методами з використанням різних типів озброєнь. Доцільно відзначити, що, окрім політичного та силового стримування у контексті політичного або комбінованого міждержавного конфлікту, сторони можуть вдаватися до таких засобів як торговельні обмеження, енергетична блокада, санкції, кібернетичні атаки, інформаційно-психологічні війни та інші операції латентного впливу [11, с. 6-7].

Аналіз теоретико-методологічних підходів до «холодної війни» 1947-1991 рр. дозволяє зробити висновок, що вона мала характер глобальної конфронтації між двома військово-політичними блоками на чолі зі США та СРСР. Попри окремі періоди розрядки напруженості, ці відносини зберігали високий рівень конфліктності. Водночас, специфічною ознакою цих відносин було обмежене застосування воєнної сили та уникнення основними суперниками прямого військового зіткнення, – як між самими наддержавами, так і між ними та офіційними союзниками провідної держави-суперника, що очолювала протилежний блок. Проте, з початку 1970-х рр. конфігурація міжнародної системи набула складнішої природи, яка вже не вимірювалася суто протистоянням між двома конкуруючими блоками [12, с. 8-9].

Оцінюючи сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин, дослідники вдаються до їх порівняння із практикою ХХ ст. та пропонують відповідні узагальнення. Проте у підсумку такі пошуки не дають чіткого і загальноприйнятого пояснення сучасних світових політичних процесів та демонструють дуже строкату картину думок та підходів, які нерідко є протилежними. Водночас, багато американських, європейських, російських і вітчизняних науковців та політичних аналітиків оцінюють сучасний стан міжнародних відносин як нову «холодну війну».

На підтвердження цієї позиції вони зазначають, що останніми роками у світі розгорнулася ціла мережа зіткнень, війн і суперечностей, у центрі яких виявилися розбіжності того ж самого характеру, що і в роки першої «холодної війни». Не дивлячись на зростання воєнно-політичної напруженості та цілу низку локальних військових конфліктів, провідні держави світу до відкритого військового протистояння поки що не залучені. До того ж система стримувань і противаг, яка балансувала відносини супротивників у першій «холодній війні», виявилася паралізованою, система контролю над озброєннями – фактично зруйнована після того як припинила діяти низка договорів у цій сфері, конфлікти різного рівня інтенсивності поширилися на всі регіони світу.

Колишній державний секретар США (1989-1992 рр.) Дж. Бейкер вважає, що США та Росія нині опинились у стані нової «холодної війни»: «Ми, чесно кажучи, опинились у новій «холодній війні», до того ж настільки ж «холодній», як і попередня. І якщо мене зараз питають, як у ній перемоги, то я можу лише запропонувати робити те саме, що ми робили попереднього разу», – зазначив Д. Бейкер. Такими діями є рішуча підтримка свободи, демократії та вільного ринку. Водночас, він зазначив, що відносини між США та Росією нині не гірші ніж за часів першої «холодної війни» [13].

М. Братерський зазначає, що у центрі нової «холодної війни» знаходиться головне питання: за якими правилами буде функціонувати система міжнародних відносин та світова економіка, хто ці правила буде встановлювати, отримувати зиск від їх використання та мати право примушувати інші країни дотримуватися встановленого порядку. Нова «холодна війна» є продуктом глобалізації, і у цьому її головна особливість. Саме глобалізація виступила каталізатором загострення системи суперечностей, які в основі нинішнього конфлікту. Центральними для нової «холодної війни» стали економічний та технологічний виміри [14, с. 8-10].

Перша «холодна війна» була насамперед війною ідей. Радянському казарменому колективізму протистояв західний культ індивідуальних прав і свобод людини. Боротьба відбувалася «за уми і серця» людей як на Заході, так і на Сході. Саме ідейний розгром СРСР визначив його фізичну смерть. Західний світ вклав у цю перемогу величезні фінансові та інтелектуальні ресурси.

Існує думка, що нова «холодна війна» також приречена стати ідеологічною війною. На боці Заходу той самий набір європейських гуманістичних цінностей. Але Кремль відтепер змінив зброю. Тепер це не комуністична ідеологія, а розкол, хаос, дестабілізація, ненависть і недовіра, які розпалюються за допомогою набору ультраправих, ультралівих, ксенофобських, конспірологічних меседжів, що їх адресно надсилають певній цільовій аудиторії, щоб нацькувати людей на істеблішмент, демократичні інститути й одне на одного. Поки у новій «холодній війні», на відміну від попередньої, Захід не готовий активно протистояти ідейному наступу зі Сходу. Усе популярнішими серед західних лідерів стають капітулянтські настрої, що, зокрема, демонструє поведінка президента Франції Е. Макрона. Деякі європейські лідери ніби забули, що сила Заходу не тільки в економіці, а, насамперед, в ідеях свободи, прав людини, гуманізму [15].

Є тільки два можливі варіанти фіналу нової «холодної війни»: або путінський режим впаде, а Росія повернеться на шлях цивілізованого розвитку, або Кремлю вдасться дестабілізувати й максимально послабити демократичні держави, переформатувати їхні інститути під свої потреби та інтереси.

Науковий керівник Інституту США і Канади академік РАН С. Рогов, навпаки, зазначає, що у нинішньому протистоянні немає ідеологічного підґрунтя, як це було у першій «холодній війні». Також нині відсутнє глобальне

суперництво двох соціально-економічних систем. У новій «холодній війні» Росія фактично наодинці протистоїть США та їх союзникам. У цьому конфлікті практично не беруть участі ціла низка інших важливих гравців [9]. До того ж, радше Китай є головним супротивником США на міжнародній арені, а РФ дедалі більше маргіналізується та потрапляє у залежність від КНР.

На думку С. Рогова існує ціла низка факторів, які дозволяють охарактеризувати нинішні відносини РФ із країнами Заходу як нову «холодну війну». По-перше, широке поширення пропаганди, яке підміняє собою стратегічний аналіз ситуації та призводить до формування образу ворога з обох боків. По-друге, посилення економічної війни проти РФ через запровадження санкцій з метою ізолювати і нанести Росії максимальний економічний збиток. По-третє, майже повне припинення нормальних дипломатичних контактів РФ із США та іншими західними країнами. Так, зокрема, припинила своє існування президентська комісія «Росія-США», Рада «Росія-НАТО» функціонує у формальному режимі, політичний діалог ускладнюють такі дії як висилка дипломатів, відмова у видачі віз російським представникам. По-четверте, початок нової гонки озброєнь і фактичний розвал системи контролю над ними [9].

Існують різні підходи щодо визначення термінів початку нової «холодної війни». Почесний професор Принстонського та Нью-Йоркського університетів Стівен Коен стверджує, що нова «холодна війна» з Росією розпочалася у кінці 1990-х рр. після бомбардувань авіацією НАТО Югославії [3].

Досить поширеною є думка, що початком відліку нової «холодної війни» можна вважати виступ В. Путіна на Мюнхенській конференції з безпеки 10 лютого 2007 р. Саме тоді російський лідер відверто заявив про претензії на участь в розподілі глобальних сфер впливу. Сенс його звернення полягав у заклику до країн Заходу зважати на амбіції Кремля та його бачення міжнародної ситуації. В. Путін нарікав на гіпертрофоване застосування військової сили з боку Заходу й переконував, що «однополярний світ не відбувся». Після цього Росія розпочала активну гру на міжнародній арені – із жагою помсти, із бажанням зацементувати свої позиції на пострадянському просторі, відновити свій вплив у світі та відігратися за зневажливе ставлення до себе з боку Заходу.

Британський журналіст і публіцист Е. Лукас у своїй книзі «Нова холодна війна. Як Кремль загрожує і Росії, і Заходу» зазначає, що Росія розв'язала другу «холодну війну» ще задовго до вторгнення в Грузію. Агресія 2008 р. лише доповнила цю «холодну війну» гарячим складником. Проте, колективний Захід навряд чи й помітив початок нової «холодної війни». На політичному напрямку вона точиться за відновлення впливу Москви на її колишні колонії у Центрально-Східній Європі та Балтії, на Кавказі та у Центральній Азії. В економічному сенсі – це боротьба за ринки збуту російських енергоносіїв та доступ до активів західних компаній. В ідеологічному вимірі – це ціннісний

конфлікт: особистість чи держава, свобода чи стабільність, право чи доцільність. На думку Е. Лукаса, на всіх цих напрямках Захід уже призвичаївся зазнавати поразки. Він фактично погодився із правом вето Москви на розширення НАТО, розчленування Грузії не мало для Росії фактично ніяких наслідків, доцільність витіснила право та мораль, а цінності ліберальної демократії поступились інтересам. Щоб перемогти у новій «холодній війні», підкреслює автор, Захід має нарешті усвідомити наявність серйозної небезпеки, припинити ідеалізацію Росії та свої марні прагнення повернути її на шлях ліберального розвитку. Ефективно протистояти політичній, економічній і територіальній експансії Кремля можна лише на основі єдності Заходу, диверсифікації джерел постачання енергоресурсів, підпорядкування інтересів бізнесу пріоритетам національної та колективної безпеки. Нарешті, Захід має відродити віру в європейські цінності, які забезпечили перемогу у першій «холодній війні» [2].

О. Мотиль зауважує, що нинішня «холодна війна» остаточно сформувалася із моменту окупації російськими військами українського півострова Крим та розв'язання агресивної війни проти України на Донбасі. До того ж, на його думку, нинішній конфлікт це не та «холодна війна», яку вели США та СРСР. Сучасна Росія, хоча і є спадкоємицею Радянського Союзу, суттєво поступається Заходу по усім показникам. Вона є недорозвиненою країною з ядерною зброєю, яка не може стати повноцінним суперником Америки. Водночас, дії РФ здатні поставити під загрозу усю післявоєнну архітектуру безпеки у Європі [16].

Заслуговує на увагу оцінка сучасного стану міжнародних відносин з боку відомого американського політолога Джозефа Ная, який мав суттєвий вплив на формування західної філософської та політичної думки в останні роки першої «холодної війни». Д. Най та його колега Р. Кеохейн чотири десятиліття тому заснували неоліберальну теорію зовнішньої політики. Вони стверджували, що, хоча військова сила і баланс сил залишаються важливими факторами, міжнародні відносини все більше трансформуються у результаті «складної взаємозалежності», у якій дедалі важливішу роль відіграє співпраця між країнами. Дж. Най попереджав про надмірну залежність зовнішньої політики від військової переваги і виступав за стратегію «розумної сили», що поєднує у собі «кооперативну» або «м'яку силу» (термін, який він запровадив у кінці 1980-х рр.) та військову міць як шлях до міжнародного впливу.

Що стосується сьогодення, Д. Най зазначає про важливість налагодження американсько-китайських відносин, оскільки ці дві країни є найбільшими центрами сили сучасного світу. Саме через призму відносин між КНР і США Дж. Най оцінює ймовірність початку нової «холодної війни». На його думку, Вашингтон та Пекін повинні співпрацювати з таких питань як пандемії та зміна клімату. Він охарактеризував ці проблеми як «екологічну глобалізацію», яка триватиме, незважаючи на те, що «економічна глобалізація» скорочується.

«Замість нової «холодної війни» ми станемо свідками кооперативного суперництва: будуть деякі сфери, в яких спостерігатиметься суперництво, і деякі сфери, де буде розвиватися співпраця», – зазначає науковець. Відносно Росії та її впливу на сучасну світову політику, Дж. Най зазначає, що ця країна вимагає від Заходу серйозного ставлення. Він охарактеризував Росію як «деградуєчу державу», яка виявилася нездатною адаптувати та трансформувати свою соціально-економічну систему і перейти від сировинної економіки до сучасної економічної моделі, заснованої на технологіях. Разом з тим, Росія все одно залишається величезною країною з талановитими людьми та ядерним арсеналом. Врешті-решт, іноді саме країни, що знаходяться в занепаді, є найнебезпечнішими, тому що вони більше за інших готові йти на будь-який ризик [1].

Аналізуючи підходи американських аналітиків щодо визначення причин нової «холодної війни» між США та РФ, С. Толстов зазначає, що на сторінках та сайтах американських експертно-політичних журналів представлено дві основні концепції. Перша полягає у тому, що остаточне згортання політики «перезавантаження» було спричинене приєднанням Криму до Росії. Це призвело до припинення регулярних механізмів співпраці й дало поштовх для нової спіралі напруженості. Друга – в тому, що, проводячи політику розширення НАТО на схід, США свідомо провокували Росію, яка згодом відновила свою воєнну потугу й перейшла до контрнаступу [11, с. 8].

С. Коен послідовно відстоює думку, що відповідальність за початок нової «холодної війни» несуть США, які несправедливо відносилися до РФ, постійно підкреслювали власну перевагу, стимулювали розширення НАТО на Схід та неодноразово порушували свої обіцянки, надані Кремлю. Все це і спровокувало Росію на рішучі дії у відповідь. Втім, у цьому контексті варто зазначити, що в останні півтора десятиліття професор С. Коен, з його спробами пояснити дії РФ як обґрунтовану реакцію на провокативні дії США та поставити знак моральної рівності між США і путінською Росією, сприймається більшістю спостерігачів як «заблукавший маргінал». Окрім цього, сам С. Коен підкреслює, що його позицію не підтримують у США ні основні засоби масової інформації, ні Держдепартамент, ні головні політичні партії, за винятком декількох осіб, ні студентське середовище [3].

Переконання, що Захід ставився до Росії несправедливо після закінчення першої «холодної війни» і сам її спровокував на агресивні дії, звичайно, не є загальноприйнятим на Заході. Більшість західних аналітиків фокусуються на «російському реваншизмі» – поведінці, яку уособлює режим В. Путіна. Не випадково в одному зі своїх виступів він назвав розпад Радянського Союзу «найбільшою геополітичною катастрофою» ХХ ст. [6].

Саме нинішній російський політичний режим є загрозою міжнародному миру та безпеці. Необхідно мати на увазі, що Кремль розпочинав ті війни, в яких російське керівництво не вбачало ризику відповідальності за агресію та

захоплення територій інших країн, як це, наприклад, було у випадку із Грузією та Україною. Натомість, інша справа воювати з будь-якою країною-членом НАТО. Для Заходу загроза від Росії має зовсім інший характер. Вона полягає у потенційній внутрішній нестабільності цієї країни та її непередбачуваному майбутньому. У випадку системної кризи РФ із її величезним ядерним та військовим потенціалом може стати загрозою просто через її нестабільність. Країна, яка побудована на базі системної корупції, агресивної і неправдивої пропаганди, яка зневажає міжнародне право і погрожує своїм сусідам, не може сприяти безпеці та стабільності.

З метою збереження влади і зміцнення власного рейтингу В. Путін анексував Крим, розв'язав криваву війну на Донбасі, продовжує вести бойові дії у Сирії та Лівії. Ці зовнішні конфлікти слугують для Кремля інструментом зміцнення влади і відволікання уваги російського суспільства від внутрішніх проблем, які постійно загострюються. Тому очевидно, що відповідальність за початок нової «холодної війни» лежить на сучасній Російській Федерації.

Російські провладні науковці, говорячи про причини нової «холодної війни», воліють зосереджувати увагу на об'єктивних чинниках, які мають вагомий вплив на сучасні міжнародні відносини, таких як глобалізація, поширення зброї масового ураження, домінування Заходу у світових фінансових та економічних процесах. Водночас спостерігається штучне намагання надати нинішньому конфлікту глобального характеру. Так М. Братерський, зокрема, зазначає, що на світову арену вийшли зростаючі країни, перш за все КНР, Індія, Мексика Туреччина, Індонезія, Росія, які вимагають свого місця за столом світового управління. Ці держави вимагають належного політичного статусу, який би відповідав їхній потужності та кидають виклик тим інститутам, які забезпечують провідну роль Заходу у світових політичних та економічних процесах. Саме тому, робить висновок М. Братерський, у сучасний конфлікт залучено набагато більше країн і людей, ніж у першу «холодну війну», а в центрі цього конфлікту знаходяться інститути та правила [8, с. 22-23].

Як зазначалося вище, дійсно нинішні відносини між КНР та США, у разі подальшого загострення, мають всі підстави бути охарактеризовані як нова «холодна війна». З іншого боку, досить сумнівно вважати такі країни як Індія, Мексика Туреччина, Індонезія та деякі інші держави суб'єктами нової «холодної війни» та ще й в одному «союзі» із РФ, не зважаючи на певну конфліктність, яка має відношення до позиціонування вказаних країн на міжнародній арені.

Аналізуючи причини нової «холодної війни», російським науковцям варто було б звернути увагу на те, що саме РФ несе головну відповідальність за порушення правил та норм міжнародного права (анексія Криму, агресивні війни проти України та Грузії, цинічне нехтування міжнародними угодами та договорами, енергетичні війни, вбивства і замах на вбивства з боку російських спецслужб в інших країнах, терористичні акти тощо) та дискредитацію

міжнародних інститутів (неспроможність вирішувати конфліктні ситуації ООН, Радою Безпеки ООН, ОБСЄ через блокування їх діяльності якраз Росією).

А. Кріковіч та Ю. Вебер зазначають, що попередити «нову холодну війну» могли б взаємні поступки її головних суб'єктів. Росія зацікавлена в угоді із Заходом, яка б закріпила новий світовий порядок, її сфери впливу у цілих регіонах та гарантувала б, що США не впадуть до їх перегляду [17]. Дійсно, багато представників західних країн прагнуть до відновлення зв'язків із РФ, які були втрачені після початку російської агресії проти України. Надзвичайно високим є запит на досягнення миру і в Україні. Саме на гаслах припинення війни і повернення до мирного життя до влади в Україні прийшов нинішній Президент В. Зеленський.

Втім, ні Україна, ні США, ні Росія у принципі не готові до поступок, які б дозволили розрядити ситуацію у відносинах Заходу та Москви і попередити нову «холодну війну». Кремль не може повернути Крим, бо це негайно дестабілізує нинішній російський політичний режим. Будь-яка влада у Києві, якщо вона відмовиться від Криму чи піде на принципові поступки російському агресору на Донбасі, отримає серйозну внутрішню кризу. Країни НАТО також не погодяться із прагненням Росії отримати право вето щодо політики Альянсу, зокрема у питаннях подальшого розширення на Схід. Як наслідок, і Захід, і Росія будуть схилитися до нової «холодної війни», якої насправді не хоче жодна зі сторін [17].

Аналіз сучасної безпекової ситуації засвідчує, що Україна без здачі власних національних інтересів не може нічого зробити, щоб просунути відносини з Росією від стану «холодної війни» до якоїсь форми миру. Режим В. Путіна розв'язав війну і лише він може відновити мир. Нині немає жодних підстав вважати, що Росія прагне миру, що вона може погодитися вивести свої війська з Донбасу, повернути Україні контроль над Кримом та відновити рівноправну співпрацю з Україною. Також немає будь-яких ознак того, що В. Путін готовий визнати право України на незалежний і суверенний розвиток та припинити дії, спрямовані на дестабілізацію нашої країни. Водночас, нинішня Росія через свою репутацію країни-агресора і країни-терориста, відкриту агресивність та ворожість стосовно всього українського, економічну слабкість і деградацію не може запропонувати Україні будь-яку альтернативу європейській інтеграції.

Все, що Україна і Захід нині можуть зробити – це протидіяти бажанню Росії розв'язати повномасштабну українсько-російську війну чи вторгнутися в країни Балтії. Саме для досягнення такої мети зараз і докладаються зусилля США, НАТО та Європейського Союзу. Введені санкції проти Росії, НАТО зміцнює позиції в Східній і Північній Європі. Західні сусіди Росії збільшують свої військові витрати і домовляються про нові механізми співпраці проти можливої агресії. Україна, попри нестачу ресурсів, продовжує будувати одну із найчисленніших і найсильніших армій у Європі.

З іншого боку, деякі науковці та аналітики вважають, що нинішні відносини

Заходу із РФ недоцільно характеризувати як нову «холодну війну». Професор Марк Крамер, директор програми досліджень Холодної війни, старший науковий співробітник Центру російських і євразійських досліджень ім. Девіса при Гарвардському університеті зазначає, що на сьогодні не існує жодної з основних рис «холодної війни». Статус Росії нині не можна порівняти зі статусом СРСР, Китай є набагато сильнішим за РФ, а США залишаються домінуючою силою в світі. «Навіть із поправкою на паритет купівельної спроможності російський дохід на душу населення становить всього лише одну сьому частину доходу США, а військові витрати Росії – лише приблизно одну восьму від рівня Сполучених Штатів», – наголошує М. Крамер. Не існує на даний момент й істинного ідеологічного протистояння. Нині в Росії немає чіткої ідеології – так звані «традиційні цінності» та антизахідна риторика, пропаговані владою, не є ідеологією у традиційному розумінні цього терміну та стали приводом для утиску цивільних і політичних свобод в країні, а президент В. Путін більше зацікавлений в консолідації політичної влади, ніж в розробці послідовної ідеології. Змінилася і геополітична ситуація: Європа здебільшого інтегрована в НАТО та інші західні інститути. За словами М. Крамера, те, що ми маємо нині, – це ніяк не нова «холодна війна», а суперництво могутніх держав [5].

Співробітник Інституту Кеннана М. Кофман дотримується схожої позиції. Він підкреслює, що перша «холодна війна» була протистоянням, в основі якого лежала двохполюсна система, коли дві наддержави, кожна зі своїми економічними і військовими перевагами, змагалися за вплив на світову політику. Універсальні ідеології двох протилежних систем капіталізму й комунізму та наявний на той час розподіл сил робили їхній конфлікт неминучим. Те протистояння, яке ми спостерігаємо нині, зазначає М. Кофман, не впливає із розподілу сил або будь-якої ідеології як такої, а є результатом свідомих рішень, які приймають лідери, та стратегій, яким вони слідують. Тобто нинішнє протистояння можна зупинити. Окрім цього, баланс сил між Росією та Заходом суттєво змінився на користь останнього. Також у Росії на даний момент практично відсутній ресурс «м'якої сили»: вона більше не володіє привабливою ідеологією інтернаціоналізму, яку можна було б «продавати» іншим країнам. Тому Росія, вважає М. Кофман, веде боротьбу за залишки Російської імперії та за виживання в статусі міжнародної держави. Для досягнення цієї мети російські лідери відчайдушно намагаються сформувати навколо своєї території «буферні держави» та нав'язати сусідам свою волю [4].

Україна, поряд із деякими іншими пострадянськими країнами, стала ареною протистояння колективного Заходу та РФ в умовах нової «холодної війни». Кремль не приховує своїх агресивних цілей: наростити власну сферу впливу, змінити на свою користь міжнародний порядок, послабити НАТО, ЄС та трансатлантичні зв'язки, і застосовує повний спектр методів для їх досягнення, який у своїй сукупності отримав назву гібридної війни. Політика РФ містить:

використання етнічних зв'язків та релігії за кордоном, інформаційні війни, економічний тиск, заохочення корупції серед політичних еліт інших країн, застосування енергетичної зброї, а також стратегічне використання своїх спеціальних служб.

Д. Хербст зазначає, що Захід повинен відхилити ці агресивні намагання Москви, оскільки вони суперечать міжнародному праву, принципам свободи і демократії та становлять загрозу міжнародній безпеці. США повинні очолити Захід у прийнятті чіткої стратегії просування демократії, відкритих ринків та права націй на вибір власної зовнішньої політики, включно із правом приєднатися до ЄС та НАТО, якщо країни-претенденти мають такі наміри і відповідають певним вимогам. Підхід Заходу має ґрунтуватися на старих ідеях, що з'явилися наприкінці першої «холодної війни»: держави є суверенними, вони повинні мати територіальну цілісність і право на вибір власних політичної та економічної системи. Вони також повинні мати право вибирати собі друзів та союзників серед світової спільноти [7].

Водночас Д. Хербст наголошує на необхідності вдосконалення процесу вступу до НАТО нових країн із врахуванням того ворожого середовища, яке створила РФ. Оскільки Кремль активно виступає проти подальшого розширення НАТО, надання Альянсом Плану дій щодо членства таким країнам як Україна або Грузія очевидно перетворює ці країни на нову ціль для російської агресії. Тому в умовах відсутності захисту для країн-кандидатів, який мають члени НАТО, Альянс має бути готовим розглянути нові критерії членства. Зокрема, він повинен розглядати Комісію Україна-НАТО і Комісію Грузія-НАТО та їх річні національні програми як модель для досягнення членства. У рамках цього перегляду НАТО має чітко пояснити, що членство не може бути заблоковане агресією чи окупацією Кремля [7].

Натомість, цілком очевидно, що Росія прагне будь-якою ціною не допустити вступ до НАТО таких країн, як Україна та Грузія, використовуючи, зокрема, як засіб для досягнення цієї мети окупацію територій цих пострадянських країн. Зрозуміло, що члени Альянсу не мають особливого бажання приймати до своїх лав країни, в яких є території, окуповані Росією, оскільки згідно із п'ятою статтею Північноатлантичного договору це автоматично означало б необхідність воювати з Росією і відвойовувати ці території силою. Колишній спеціальний представник Держдепартаменту США з питань України К. Волкер пропонує шлях вирішення цієї проблеми. На його думку, необхідно ухвалити рішення, що п'ята стаття не повинна стосуватися окупованих територій країн-кандидатів на вступ до Альянсу. Такий підхід позбавить Росію права вето щодо вступу вказаних країн до НАТО через те, що вона окупувала їхні території. «Відповідна країна і НАТО підписують договір про те, що п'ята стаття не буде безпосередньо стосуватися окупованих територій. Ми зобов'язуємося першими не застосовувати силу, щоб їх повернути, і будемо підтримувати тільки мирну реінтеграцію цих територій і відновлення цілісності країн, що прагнуть

вступити до НАТО. Це має позбавити Росію стимулів для продовження окупації цих територій», – зазначає К. Волкер [18].

Агресивна поведінка РФ щодо розв'язання нової «холодної війни» виявила недостатню ефективність міжнародних інститутів, зокрема і структур Європейського Союзу. ЄС, віддавна сконцентрований на засобах «м'якої сили», виявився не готовим діяти в ситуації застосування засобів «жорсткої сили». Європейський Союз поки що не має адекватної тактики та стратегії для відповіді на наявні й нові виклики, що стало особливо ясно в контексті російської агресії проти України.

Оборонна складова зовнішньої політики ЄС та її наявний потенціал не передбачають можливості жорстких конкретних дій у подібних ситуаціях. Однак ЄС може виявити активність у напрямі боротьби з нетрадиційними регіональними загрозами, на які спирається тактика РФ у регіоні. Йдеться насамперед про сфери енергетичної, економічної та фінансової безпеки. Наразі ЄС реалізує опір агресору у вигляді економічних санкцій [10, с. 8-9]. Проте ефективність такого підходу викликає багато запитань.

Європейський Союз повинен чітко визначити перспективу членства своїх східних сусідів та докладати більше зусиль для тіснішої співпраці в межах Східного партнерства, наприклад, щодо усунення бар'єрів, які стримують торгівлю та інвестиції.

Європейська інтеграція України, як ключовий пріоритет зовнішньої політики, має здійснюватися на основі прагматизму та наповнюватися практичним змістом. Україні слід зосередитися на втіленні у життя європейських стандартів у всіх сферах суспільного життя, адаптації українського законодавства до права ЄС, впровадженні верховенства права, захисті прав і свобод людини, реалізації економічних реформ, поліпшенні інвестиційного клімату, безкомпромісній боротьбі з корупцією. Слід чітко усвідомити, що успішна реалізація євроінтеграційної стратегії є найпотужнішим чинником опору російській агресії у всіх її проявах.

Північноатлантичний альянс залишається ключовим елементом європейської безпеки. Російська агресія виявила не тільки оборонну й безпекову вразливість та незахищеність нашої держави, а й слабку захищеність східноєвропейського флангу НАТО. Це спонукало Альянс до вжиття невідкладних воєнних та політичних заходів, які вже продемонстрували ефективність та певною мірою вгамували агресивні наміри Кремля.

Відносини України з НАТО мають розвиватися шляхом поглиблення співробітництва з метою досягнення стандартів та критеріїв членства в Альянсі. З іншого боку, відносини особливого партнерства між Україною і НАТО вже давно не відповідають нашим прагненням. Тож Україна має активно просувати ініціативи, спрямовані на повноправне залучення до Альянсу, зокрема і шляхом приєднання до Плану дій щодо членства.

Важливим етапом на шляху євроатлантичної інтеграції стало запрошення

України до участі у Програмі розширених можливостей Альянсу. 12 червня 2020 р. Північноатлантична рада визнала Україну членом цієї важливої програми НАТО. Наша країна разом з Австралією, Фінляндією, Грузією, Йорданією і Швецією стала одним із шести партнерів розширених можливостей НАТО. Вказана програма є частиною партнерської ініціативи НАТО щодо взаємодії, метою якої є підтримка і поглиблення співпраці між союзниками і партнерами, які внесли значний внесок в операції та місії під проводом Альянсу. Будучи партнером розширених можливостей, Україна отримає розширений доступ до програм і навчань із взаємосумісності, а також долучиться до ширшого обміну інформацією. Це рішення визнає значний внесок України в місії НАТО і демонструє незмінну підтримку Альянсом своїх партнерів.

Варто очікувати, що у разі успішного протистояння російській загрозі і стримування та обмеження реваншистських намірів Кремля, Північноатлантичний альянс може повернутися до вирішення питання членства України в НАТО. Хоча не можна цілковито виключати, що Захід може обрати щодо Росії відому з часів першої «холодної війни» стратегію «мирного співіснування», що означало б фактичну згоду на право мати «зони впливу», яке наполегливо відстоює РФ. У такому разі рівень довіри до надійності НАТО був би значно підірваний, і його роль у підтримці безпекового середовища зменшилася б. Для України та Грузії такий перебіг подій означав би неможливість набуття членства в НАТО [10, с. 67]. Втім, Північноатлантичний альянс завжди позиціонував себе як союз демократичних країн, заснований на спільних інтересах та спільних цінностях, тому подібний сценарій навряд чи буде реалізований.

США та їх союзникам необхідно продовжувати подальшу військову підтримку Україні та Грузії, зокрема постачання зброї. Також слід збільшити присутність сил НАТО у Чорноморському регіоні. Це допоможе стримувати зростання агресії РФ.

Російська Федерація є найбільшою і довготривалою загрозою для незалежного існування України. Допоки ця ситуація не зміниться, українсько-російські відносини перебуватимуть у глухому куті. А захистити себе від зазіхань північного сусіда можливо лише у випадку консолідації українського суспільства, реалізації системних внутрішніх реформ, розбудови потужного оборонного комплексу та проведення переконливої інформаційної політики.

Таким чином, можемо констатувати, що сучасна наукова думка ще не виробила єдиних підходів до характеристики сучасного стану міжнародних відносин. Втім, очевидним є те, що, хоча нинішня конфліктність з багатьох параметрів відрізняється від першої «холодної війни», існує ціла низка спільних ознак, які поєднують сучасні міжнародні відносини із конфліктом попереднього історичного періоду. Змінився інструментарій, який можуть використовувати учасники конфлікту, зменшилась роль ідеології і, навпаки, зросло значення

економіки, технологій та інформаційної сфери, інший вплив та географію поширення має ядерна зброя, суттєво на динаміку міжнародних відносин впливають процеси глобалізації. Але у певному сенсі нинішній конфлікт можна назвати продовженням першої «холодної війни», у першу чергу у відносинах колективного Заходу та Російської Федерації.

У таких умовах для збереження політичного і економічного суверенітету країни, зміцнення демократичних механізмів у внутрішньополітичному житті держави та суспільства головним пріоритетом зовнішньої політики України має бути ефективна реалізація стратегії європейської та євроатлантичної інтеграції. Входження до євроатлантичної системи безпеки та наближення до західних стандартів демократії, права та соціально-економічного розвитку буде головною гарантією незалежності та подальшого прогресивного розвитку Української держави.

Список використаних джерел та літератури

1. Россия слабеет, но мир должен относиться к этому серьезно – политолог Джозеф Най. 20.05.2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.krymr.com/a/rossiya-slabeet-no-mir-dolzhen-otnositsya-k-etomu-seryezno-dzhozef-naj/30623747.html>
2. Лукас Е. Нова холодна війна. Як Кремль загрожує і Росії, і Заходу. – Київ: Темпора, 2009. – 488 с.
3. Жигалкин Ю. Новая версия холодной войны. Прогнозы кремленолога Стивена Козна. 27.04.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.svoboda.org/a/usa-today-cold-war-russia-us/29906933.html>
4. Маркус Джонатан. Россия против Запада: новая холодная война или еще нет? 01.04.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/russian/features-43610405>
5. «Новая Холодная война» – метафора или геополитическая реальность? 22.02.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.golos-ameriki.ru/a/new-cold-war-mark-kramer/4799904.html>
6. Маркус Джонатан. Чи чекає на світ нова холодна війна? 18.10.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/10/161018_new_cold_war_marcus_ug
7. Хербст Джон. Нова «холодна війна». Варто повчитися на уроках «старої». 23.10.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/world/observe/nova-holodna-viyna-varto-povchititsya-na-urokah-staroji-538643.html>
8. Братерский М.В. Истоки новой холодной войны: основные черты системного конфликта // Новая холодная война: перестроение отношений США, Европы и России. Актуальные проблемы Европы. – 2020. – № 1. – С. 15-31.
9. Соломонов Ю. «Холодная война 2.0» уже идет. 21.10.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ng.ru/stsenarii/2019-10-21/9_7707_coldwar.html
10. Парохонський Б.О., Яворська Г.М. Зовнішня політика України в умовах кризи міжнародного безпекового середовища : аналіт. доп. – Київ : НІСД, 2015. – 100 с.
11. Толстов С.В. Ознаки та особливості нової «холодної війни» // Зовнішні справи. – 2019. – № 4-5. – С. 5-10.
12. Толстов С.В., Фесенко М.В. Феномен «нової холодної війни» з погляду політології міжнародних відносин. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/IVI/Downloads/3821-14000-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/IVI/Downloads/3821-14000-1-PB%20(1).pdf)
13. Екс-держсекретар США назвав формулу перемоги у «новій холодній війні» з Росією. 06.11.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/world/10744599->

- eks-derzhsekreter-ssha-nazvav-formulu-peremogi-u-noviy-holodniy-viyni-z-rosiyeyu.html
14. Братерский М.В. Введение // Новая холодная война: переформатирование отношений США, Европы и России. Актуальные проблемы Европы. – 2020. – № 1. – С. 7-11.
  15. Ейдман І. Хто переможе в новій холодній війні? 10.09.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wz.lviv.ua/blogs/397147-khto-peremozhe-v-novii-kholodnii-viini>
  16. Холодна війна триває, але вона не така, як колись – Atlantic Council. 04.03.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dt.ua/WORLD/holodna-viyna-trivaye-ale-vona-ne-taka-yak-kolis-atlantic-council-201601.html>
  17. Нова «холодна війна» невідворотна, бо Росії нема чим заплатити за Крим – провідний аналітичний центр США. 01.10.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/a/holodna-viyna-krum/2987347.html>
  18. Окупацією Криму та Донбасу Росія намагається не допустити вступ України до НАТО – Волкер. 22.05.2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/POLITICS/okupaciyeu-krimu-ta-donbasu-rosiya-namagayetsya-ne-dopustiti-vstup-ukrayini-do-nato-volker-348593_.html

References

1. *Rossiya slabeet, no myr dolzhen odnosyt'sia k etomu ser'ezno – polytoloh Dzhozef Naj* (20.05.2020). [Russia is weakening, but the world should take this seriously – political analyst Joseph Nye]. [Online]. Available from: <https://ru.krymr.com/a/rossiya-slabeet-no-mir-dolzhen-otnositsya-k-etomu-seryezno-dzhozef-naj/30623747.html> [In Russian].
2. Lukas, E. (2009). *Nova kholodna vijna. Yak Kreml' zahrozhuie i Rosii, i Zakhodu* [New Cold War. How the Kremlin threatens both Russia and the West]. Kyiv: Tempora. [In Ukrainian].
3. Zhyhalkyn, Yu. (27.04.2019). *Novaya versiya kholodnoj vojny. Prohnozy kremenoloha Styvena Koena* [A new version of the Cold War. Predictions by Kremlin expert Stephen Cohen]. [Online]. Available from: <https://www.svoboda.org/a/usa-today-cold-war-russia-us/29906933.html> [In Russian].
4. Markus Dzhonatan (01.04.2018). *Rossiya protyv Zapada: novaia kholodnaia vojna yly esche net?* [Russia against the West: a new cold war or not yet?]. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/russian/features-43610405> [In Russian].
5. *“Novaia Kholodnaia vojna” – metafora yly heopolytycheskaia real'nost'?* (22.02.2019). [“New Cold War” – a metaphor or geopolitical reality?]. [Online]. Available from: <https://www.golos-ameriki.ru/a/new-cold-war-mark-kramer/4799904.html> [In Russian].
6. Markus Dzhonatan. (18.10.2016). *Chy chekaie na svit nova kholodna vijna?* [Is a new Cold War waiting for the world?]. [Online]. Available from: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/10/161018_new_cold_war_marcus_yg [In Ukrainian].
7. Kherbst Dzhon (23.10.2018). *Nova “kholodna vijna“. Varto povchytysia na urokakh “staroi”* [The new ‘cold war’. It is worth learning in the lessons of the ‘old’]. [Online]. Available from: <https://glavcom.ua/world/observe/nova-holodna-viyna-varto-povchitysia-na-urokah-staroji-538643.html> [In Ukrainian].
8. Braterskyj, M.V. (2020). Ystoky novoj kholodnoj vojny: osnovnye cherty systemnoho konflykta [The origins of the new Cold War: the main features of the systemic conflict]. *Novaia kholodnaia vojna: pereformatyrovanye otnoshenij SShA, Evropy y Rossyy. Aktual'nye problemy Evropy* [The New Cold War: reformatting relations between the United States, Europe and Russia. Current problems in Europe], 1, pp. 15-31. [In Russian].
9. Solomonov, Yu. (21.10.2019). *“Kholodnaia vojna 2.0” uzhe ydet.* [“Cold War 2.0” is already underway]. [Online]. Available from: http://www.ng.ru/stsenarii/2019-10-21/9_7707_coldwar.html [In Russian].
10. Parakhons'kyj, B.O. & Yavors'ka, H.M. (2015). *Zovnishnia polityka Ukrainy v umovakh kryzy mizhnarodnoho bezpekovooho seredovyscha* [Ukraine's foreign policy in the context of the crisis

- of the international security environment]. Kyiv: NISS. [In Ukrainian].
11. Tolstov, S.V. (2019). Oznaky ta osoblyvosti novoi “kholodnoi vijny” [Signs and features of the new «cold war»]. *Zovnishni spravly* [Foreign Affairs], 4-5, pp. 5-10. [In Ukrainian].
  12. Tolstov, S.V. & Fesenko M.V. *Fenomen “novoi kholodnoi vijny” z pohliadu politolohii mizhnarodnykh vidnosyn* [The phenomenon of the “new cold war” in terms of political science of international relations]. [Online]. Available from: file:///C:/Users/IVI/Downloads/3821-14000-1-PB%20(1).pdf [In Ukrainian].
  13. Eks-derzhsekretar SShA nazvav formulu peremohy u “novij kholodnij vijni” z Rosiieiu (06.11.2019). [Former US Secretary of State calls formula for victory in “new cold war” with Russia]. [Online]. Available from: <https://www.unian.ua/world/10744599-eks-derzhsekretar-ssha-nazvav-formulu-peremogi-u-noviy-holodny-vijni-z-rosiyeyu.html> [In Ukrainian].
  14. Braterskyj, M.V. (2020). Vvedenye [Introduction]. *Novaia kholodnaia vojna: pereformatyrovanye otnoshenij SShA, Evropy y Rossyy. Aktual'nye problemy Evropy* [The New Cold War: reformatting relations between the United States, Europe and Russia. Current problems in Europe], 1, pp. 7-11. [In Russian].
  15. Ejzman, I. (10.09.2019). *Khto peremozhe v novij kholodnij vijni?* [Who will win the new Cold War?]. [Online]. Available from: <https://wz.lviv.ua/blogs/397147-khto-peremozhe-v-novii-kholodnii-viini> [In Ukrainian].
  16. Kholodna vijna tryvaie, ale vona ne taka, iak kolys' – Atlantic Council (04.03.2016). [The Cold War continues, but it is not as it used to be – Atlantic Council]. [Online]. Available from: https://dt.ua/WORLD/holodna-vijna-trivaye-ale-vona-ne-taka-yak-kolis-atlantic-council-201601_.html [In Ukrainian].
  17. Nova “kholodna vijna” nevidvorotna, bo Rosii nema chym zapladyty za Krym – providnyj analitychnyj tsentr SShA (01.10.2015). [A new “cold war” is inevitable, because Russia has nothing to pay for Crimea – the leading US think tank]. [Online]. Available from: <https://ukrainian.voanews.com/a/holodna-vijna-krym/2987347.html> [In Ukrainian].
  18. Okupatsiieiu Krymu ta Donbasu Rosiia namahaiet'sia ne dopustyty vstup Ukrainy do NATO – Volker. (2020). [By occupying Crimea and Donbas, Russia is trying to prevent Ukraine from joining NATO – Walker]. [Online]. Available from: https://dt.ua/POLITICS/okupaciyeyu-krimu-ta-donbasu-rosiya-namagayetsya-ne-dopustiti-vstup-ukrayini-do-nato-volker-348593_.html [In Ukrainian].

Деменко А.Ф. Новая «холодная война» и ее влияние на формирование приоритетов внешней политики Украины.

В статье исследуются состояние и тенденции развития современных международных отношений. Отмечается, что современная научная мысль еще не выработала единых подходов к характеристике нынешнего этапа развития международных отношений. При этом, многие ученые и политические аналитики оценивают современное состояние международных отношений как новую «холодную войну». В подтверждение этой позиции они указывают, что в последние годы в мире развернулась целая сеть столкновений, войн и противоречий, в центре которых оказались разногласия того же характера, что и в годы первой «холодной войны». В то же время, существует мнение, что нынешние отношения Запада с РФ нецелесообразно характеризовать как новую «холодную войну». Статус России сегодня нельзя сравнить со статусом СССР, Китай намного сильнее РФ, а США остаются доминирующей силой в мире.

Отмечается, что, хотя нынешняя конфликтность по многим параметрам отличается от первой «холодной войны», существует целый ряд общих признаков, которые позволяют говорить о сходстве современных международных отношений с конфликтом предыдущего исторического периода. Изменился инструментарий, который могут использовать участники конфликта, уменьшилась роль идеологии и, напротив, возросло значение экономики, технологий и информационной сферы, другое влияние и географию распространения имеет ядерное

оружие, существенно на динамику международных отношений влияют процессы глобализации. Но в определенном смысле нынешний конфликт можно назвать продолжением первой «холодной войны».

Украина, наряду с некоторыми другими постсоветскими странами, стала ареной противостояния коллективного Запада и РФ в условиях новой «холодной войны». Исходя из этого, главным приоритетом внешней политики Украины должна быть эффективная реализация стратегии европейской и евроатлантической интеграции. Вхождение в евроатлантическую систему безопасности и приближение к западным стандартам демократии, права и социально-экономического развития будет главной гарантией независимости и дальнейшего прогрессивного развития Украинского государства.

Ключевые слова: международные отношения, холодная война, внешняя политика Украины, США, КНР, РФ, европейская и евроатлантическая интеграция.

Demenko O. The new Cold War and its Influence on the Formation of Ukrainian Foreign Policy Priorities.

The article explores the state and development trends of modern international relations. It is noted that modern scientific thought has not yet developed unified approaches to characterizing the current stage in the development of international relations. At the same time, many scientists and political analysts assess the current state of international relations as a new “cold war”. In support of this position, they point out that in recent years a whole network of clashes, wars and contradictions has developed around the world, at the center of which were disagreements of the same nature as during the years of the first Cold War. At the same time, there is an opinion that the current relations between the West and the Russian Federation cannot be characterized as a new “cold war”. The status of Russia today cannot be compared with the status of the USSR, China is much stronger than the Russian Federation, and the United States remains the dominant force in the world.

It is noted that, although the current conflict in many respects differs from the first Cold War, there are a number of general signs that suggest the similarity of modern international relations with the conflict of the previous historical period. The tools that participants in the conflict can use have changed, the role of ideology has decreased, and, on the contrary, the importance of the economy, technologies and the information sphere has increased, nuclear weapons have a different influence and geography, and the processes of globalization significantly affect the dynamics of international relations. But in a sense, the current conflict can be called a continuation of the first Cold War.

Ukraine, along with some other post-Soviet countries, has become an arena of confrontation between the collective West and the Russian Federation in the context of the new Cold War. Based on this, the main priority of Ukraine’s foreign policy should be the effective implementation of the European and Euro-Atlantic integration strategy. Joining the Euro-Atlantic security system and approaching Western standards of democracy, law and socio-economic development will be the main guarantee of independence and further progressive development of the Ukrainian state.

Keywords: international relations, the Cold War, foreign policy of Ukraine, USA, China, Russia, European and Euro-Atlantic integration.